

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»
Нерубайський академічний ліцей №1 Нерубайської
сільської ради Одеського району Одеської області
Одеський приватний заклад освіти «Тіква–Ор Самеах»

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
II ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
«МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ»**

Одеса – 2025

УДК 371

ББК 74

Рекомендовано до друку Вченою Радою Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К.Д. Ушинського»

Протокол № 11 від 27 лютого 2025 року

Модернізація освітнього процесу в сучасних закладах освіти:
збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Одеса, Україна, 20-21 лютого 2025 року). Редколегія: І.А.Княжева,
Т.І.Койчева, Т.Ю. Осипова, О. А. Галіцан, І. О. Бартенєва,
О.П.Ноздрова, І.С.Артемєєва, П.П.Кинєва. Одеса: Університет
Ушинського, 2025. 225 с.

Рецензенти:

Доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри
педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» Ірина Анатоліївна
Княжева

Кандидат педагогічних наук, доцентка кафедри мовної
підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ
Євгенія Василівна Тягнирядно

Відповідальні редактори: кандидати педагогічних наук,
доценти, доценти кафедри педагогіки Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К.Д.Ушинського» Оксана Павлівна Ноздрова, Ірина Олександрівна
Бартенєва

Усі матеріали збірника подаються у редакції авторів.
Відповідальність за достовірність фактів несуть автори.

© Кафедра педагогіки Університету Ушинського, 2025

© Нерубайський академічний ліцей №1 Нерубайської сільської
ради Одеського району Одеської області, 2025

© Одеський приватний заклад освіти «Тіква—Op Sameax», 2025

процесу та активізації пізнавальної діяльності учнів.....	144
21. Л.В. Саєнко Інноваційні освітні технології: новий підхід до процесу навчання у закладах вищої освіти.....	148
22. Є.В.Тягнирядно Комуникативна компетентність майбутніх правоохоронців: основні ознаки й умови формування.....	155
23. О.П.Ноздрова, С.О.Клименко Діяльність педагога на уроках іноземної мови в умовах інклюзивного освітнього середовища.....	158
24.Т.Ю. Осипова Формування науково-дослідницької культури майбутніх учителів під час професійної підготовки.....	164
25.І.О. Бартенєва Роль педагогічної культури в професійній діяльності сучасного вчителя.....	173

СЕКЦІЯ: ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

26. Л.О. Калінчук Розвиток емоційного інтелекту як основи формування позитивного ставлення учнів до навчання.....	182
27.В.В.Махсма Використання ChatGPT на уроках англійської мови: переваги, виклики та перспективи	191
28. В.В.Чуренова Впровадження ігрових технологій на уроках української мови та літератури.....	200
29. Г.В. Безклубенко Формування предметної та ключових компетентностей учнів у процесі вивчення фізики.....	211

2.Васильєва К.І. Проблема формування готовності загальноосвітніх шкіл до інклюзивної освіти. Педагогіка здоров'я: зб.наук.праць Всеукраїнської наук-практ. конф. / За ред. проф. О.М.Микитюка. Харків: ХНПУ ім. Г.Сковороди, 2019. С.259-264.

3.Сойчук Р.Л. До проблеми сутності смисложиттєвих цінностей особистості. Сучасні інформаційні та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. Вип. 5. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2018. С.77-81.

4.Чупахіна С. Психолого-педагогічний супровід дитини з ООП: співпраця із сім'єю //Освітній простір України: науковий журнал ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2020. Вип 6. С.100-104.

5.Шевців З.М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. Видання 2-ге, виправлене, доповнене. Львів: «Новий світ», 2019. 264 с.

Осипова Тетяна Юріївна,
*доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри
педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний університет імені
К.Д.Ушинського»*

ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПІД ЧАС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Вступ. На сучасному етапі розвитку суспільства в умовах глобалізації, інформатизації, технологізації освіти та інтеграції науки значно розширюються вимоги до сучасного педагога.

Головною метою процесу освіти сьогодення є перехід від кількісних показників до якісних, тому змінюються вимоги до рівня та якості освіти педагогічних кадрів. Найбільше користуються попитом не просто висококваліфіковані кадри, але ті, що можуть самостійно орієнтуватися в потоці інформації, що постійно змінюється, удосконалюється, які здатні порівнювати, аналізувати, узагальнювати та знаходити найкращі рішення, тобто проводити дослідження в різних галузях знань.

В умовах приєднання України до європейського освітнього простору значно підвищуються вимоги до особистості вчителя, про що свідчить затвердження у 2024 році Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», в якому визначена предметно-методична компетентність, котра характеризується знаннями про «способи організації дослідницької діяльності здобувачів в освітньому процесі» (A2.4.34) та вміннями «організовувати навчання предметів (інтегрованих курсів) через дослідницьку діяльність» (A2.4.U4), а також «добирати доцільні форми, методи, прийоми й засоби для здійснення дослідницької діяльності здобувачами і способи представлення ними досягнутих результатів» (A2.4.U5) [6].

Сучасна школа потребує вчителя, який виступає не лише транслятором знань, а й здатний здійснювати дослідження у своїй сфері діяльності, пробуджувати інтерес в учнів до науково-дослідницької діяльності під час навчання в закладах загальної середньої освіти. З огляду на це, одним із основних завдань вищої педагогічної освіти України є підготовка конкурентоспроможного, високоосвіченого вчителя, у якого сформована професійна культура, який вмотивований на постійне збагачення власних знань, а також удосконалення практичних умінь і навичок та здійснення науково-дослідницької діяльності у професійній діяльності відповідно до отриманої спеціальності.

Отже, як зазначає О. Дмитришин, і ми не можемо не погодитись із її думкою, «Одним з основних завдань сучасної вищої освіти України є якісна підготовка фахівця, здатного не

загубитися на ринку праці, загальноосвіченого, такого, що володіє культурою своєї діяльності. Формування майбутнього педагога, як зазначено у Законі України «Про вищу освіту», не може повноцінно відбуватися без розвитку його загальної культури, володіння науковим апаратом тощо. Аналізуючи систему вищої освіти України, можна зробити висновок, що практична підготовка студента під час навчання у ЗВО є недостатньою. За обмежений період навчання майбутній фахівець не в змозі опанувати всіма знаннями, уміннями та навичками, необхідними для подальшої роботи у професійній сфері, тому виникає потреба в самоосвіті та самовдосконаленні. Досягти найвищого рівня професійності освітян можна тільки за умови сформованості культури науково-дослідницької діяльності студентів педагогічних закладів освіти, що сприятиме їх конкурентоспроможності та мобільності на ринку праці. У цьому контексті означене питання на сьогоdnішньому етапі розвитку вищої освіти актуалізується [4, с. 46].

Зазначимо, що проблемою формування науково-дослідницької культури майбутніх учителів опікувалися такі науковці, як: А. Байдан, І. Бех, С. Гончаренко, О. Дмитришин, А. Єріна, О. Крушельницька, В. Радул, М. Труфкіна, В. Тушева тощо. Проблеми щодо формування дослідницьких умінь стали предметом наукових розвідок В. Андреєва, С. Балашової, С. Буднік, С. Бризгалової, Н. Галицької, Ю. Громико, І. Зверєвої, М. Кожухової, Н. Недодатко, Г. Лиходєєвої, В. Литовченко, Т. Мишковської, П. Мороза, Н. Москалюк, А. Степанюка та ін. Незважаючи на значну кількість наукових доробок, питання формування науково-дослідницької культури майбутніх учителів під час навчання в закладах вищої педагогічної освіти висвітлено недостатньо.

Мета статті: визначити сутність науково-дослідницької культури вчителя й окреслити шляхи її формування у студентів закладів вищої педагогічної освіти під час навчання.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи систему вищої освіти України, О. Дмитришин доходить висновку, що

«практична підготовка студента під час навчання у ЗВО є недостатньою, оскільки за обмежений період навчання майбутній фахівець не в змозі опанувати всіма знаннями, уміннями та навичками, необхідними для подальшої роботи у професійній сфері, тому виникає потреба в у цілеспрямованій роботі з опанування науково-дослідницькою культурою студентами під час навчання в педагогічному ЗВО, а також під час самоосвіти в позааудиторний час» [4, с. 46].

В аспекті започаткованого дослідження, слід наголосити на тому, що науково-дослідницька культура вчителя є важливою складовою професійної культури, яка науковцями трактується, як: «сукупність сформованих якостей особистості вчителя, які знаходять свою проєкцію в його вміннях та проявляються в різних аспектах професійних відносин і діяльності» (О. Рудницька [8, с. 132]); «є складовою його загальної культури, складним утворенням у цілісній структурі особистості, що характеризує всю сукупність відносин у сфері педагогічної діяльності та відповідний розвиток індивідуальних професійно значущих здібностей, розумових, психологічних та фізичних якостей, мотиваційної сфери, забезпечує високу якість і позитивне ставлення до професійної діяльності» (В. Радул, В. Кравцов, М. Михайліченко) [7, с. 85]); «особистісно-професійний конструкт, що синтезує в різновиди особистісної культури і віддзеркалює ґрунтовні знання матеріалу в галузі фізики та математики, фіксує здатність до розв'язання професійних завдань, сцієнтичне мислення, наявність сформованих життєвих і професійних цінностей» (Д. Белітченко [2, с. 32]).

Розглянемо трактування сутності науково-дослідницької культури педагога різними дослідниками. Так, науково-дослідницька культура педагога, за визначенням М. Труфкіної, є самостійною підсистемою, що має свій предмет і методи дослідження. Сьогодні, зазначає вчена, вона інтенсивно збагачується ідеями глобалістики й синергетики, інформатизації та комп'ютеризації, методами математичної статистики,

формальної логіки, сучасними філософськими, психологічними, соціологічними, культурологічними, етичними ідеями, методами, засобами, технологіями. Завдяки цьому формується новий стиль наукового мислення й наукової діяльності в педагогіці, а також новий образ науково-дослідницької культури – педагогічного співтовариства [9].

Саме науково-дослідницька культура майбутнього вчителя, наголошує В. Тушева, стає важливим феноменом у контексті сучасних уявлень про культуру в умовах фундаменталізації навчання, варіативності і полікультурності освітніх систем, інтенсивного зростання обсягів наукової і науково-педагогічної інформації, частих змін наукових парадигм і педагогічних технологій, стрімкого оновлення системи наукових знань [11, с. 6].

За визначенням В. Ягоднікової, науково-дослідницька культура майбутнього вчителя є інтегративним утворенням, що містить сформоване наукове і критичне мислення, розвинені проєктивні, дослідницькі, аналітичні, рефлексивні вміння, готовність здобувачів освіти до наукового пізнання, здатність до творчої самореалізації в професійній діяльності, впровадження інноваційних технологій в освітній процес, дотримуючись принципу академічної доброчесності [12, с. 238].

Формування культури науково-дослідницької діяльності майбутнього вчителя, на думку Т. Туркот, розпочинається з перших років навчання в закладах вищої педагогічної освіти і здійснюється переважно під час виконання студентами самостійної роботи, яка передбачає: аналіз наукової психолого-педагогічної і фахової літератури з певної проблеми; систематизацію матеріалів, опрацювання літературних джерел; добір наукової літератури, складання бібліографій з певної тематики, підготовку презентацій для практичних занять, наукових доповідей на семінарських заняттях; тез, наукових статей, освітніх проєктів, курсових, магістерських робіт з відповідної спеціальності тощо [10, с. 392].

Суголосні з твердженням В. Тушевої, що сформована науково-дослідницька культура майбутнього вчителя дозволить забезпечити ефективність освітньо-пізнавальної діяльності, завдяки оволодінню різними способами мисленнєвої діяльності (аналітико-синтетичними діями, узагальнення, виділення головного, систематизація тощо), а також сприятиме розвитку розумової культури, формуванню «метазнань» і «метавмінь», що дозволяють швидко адаптуватися в інформаційних потоках, критично оцінювати дійсність тощо [11, с. 7].

За Д. Белітченком, науково-дослідницька культура майбутнього вчителя є системно-цілісним інтеграційним утворенням, що характеризується сформованістю наукового світогляду, дослідницьких, аналітичних, рефлексійних умінь майбутніх педагогів, готовністю здобувачів освіти до розв'язання професійних проблем педагогічного характеру засобами наукового пізнання, забезпечує їхню самореалізацію та самоактуалізацію в науково-дослідницькій діяльності, розкриває розумово-інтелектуальний потенціал, сприяє розвитку вмінь впроваджувати інноваційні, новаторські ідеї в практику, дотримуватися академічної доброчесності у висвітленні результатів науково-дослідницької діяльності [2, с. 43].

Важливими шляхами формування науково-дослідницької культури майбутнього вчителя, зазначає О. Дмитришин, є праця студента над самовдосконаленням, розпочинаючи з найпростішого написання конспектів лекцій до оволодіння науковою проблематикою і самостійного її викладу [4, с. 48]. Уважаємо, що формуванню науково-дослідницької культури студентів під час навчання сприяє вдосконалення освітнього процесу шляхом використання інноваційних технологій, спрямованих на формування науково-дослідницької культури майбутніх учителів. Сучасні педагогічні технології, наголошує С. Купчак, сприяють підвищенню рівня загальних і фахових компетентностей та професіоналізму майбутніх учителів. Їхня професійна підготовка в закладах вищої освіти, на думку

науковця, «має забезпечувати розвиток педагогічного мислення та вміння застосовувати технології навчання. Цьому має сприяти «застосування в освітньому процесі ефективних методів і прийомів навчання, спрямованих на зменшення трудомісткості пошуку прийнятних рішень і підвищення інтелектуальної творчої продуктивності» [5, с. 38]. Такими формами, методами і засобами виступають інтерактивні лекції, евристичні бесіди, дискусії, дебати, круглі столи, мозкові штурми та інші форми занять, у ході яких студенти вчаться знаходити необхідну інформацію для аргументації власної позиції, аналізувати власну науково-дослідницьку діяльність, доводити свою думку, взаємодіяти з довколишніми людьми під час вирішення проблемних питань тощо.

Значну роль у формуванні науково-дослідницької культури майбутніх учителів відіграє залучення студентів до науково-дослідницької діяльності в позааудиторний час, що, наголошує О. Артеменко, доповнює освітній процес і передбачає самостійно-пошукову роботу студентів поза навчальними програмами та здійснюється на добровільних засадах у тісній співпраці з викладачами ЗВО і закладів загальної середньої освіти, що є базою педагогічної практики студентів; участь майбутніх учителів у роботі студентських наукових гуртків, наукових товариств, творчих секцій, проблемних дослідницьких груп, науково-дослідних лабораторіях, які об'єднані спільними науковими інтересами викладачів кафедр; участь майбутніх учителів у роботі студентських науково-практичних конкурсах, науково-практичних конференціях закладів вищої освіти, міжнародних дослідницьких програмах, у конкурсах на отримання грантів тощо [1, с. 57].

Суголосні із твердженням В. Горелова, який зазначає, що основними завданнями науково-дослідницької діяльності студентів у позааудиторний час є розширення наукового кругозору; вироблення навичок проведення самостійної наукової роботи; підвищення якісного рівня засвоєння навчальних дисциплін; вміння застосовувати сучасні методи

наукових досліджень у практичній діяльності. При цьому науковець наголошує на тому, що задоволенню професійних інтересів студентів сприяють різні форми наукових досліджень, до яких вони залучаються у позанавчальний час, зокрема таких, як: проведення наукових семінарів; участь у наукових конференціях, що проводяться у вищому навчальному закладі; організація наукової діяльності у проблемних групах, гуртках тощо; публікація результатів наукових досліджень [3].

Досліджуючи проблему формування науково-дослідницької культури майбутніх учителів фізико-математичних дисциплін, Д. Белітченко доходить висновку, що формування науково-дослідницької культури майбутніх учителів здійснюється під час участі студентів у таких видах позааудиторної роботи, як: підготовка до практичних занять (інформаційні повідомлення відповідно до теми заняття, створення презентацій), розроблення індивідуального або групового освітнього проєкту, підготовка індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ), участь у студентських наукових психолого-педагогічних та фахових конференціях, підготовка наукових статей (тез), участь у конкурсах студентських наукових робіт, олімпіадах зі спеціальності, участь у роботі наукових гуртків (проблемних груп), наукового товариства студентів, аспірантів та молодих учених, залучення студентів до роботи науково-дослідницьких лабораторій, виконання науково-дослідницької роботи кафедри, виконання індивідуальних навчальних завдань пошукового характеру під час педагогічної практики підготовка курсових робіт тощо. Розглянемо деякі із форм позааудиторної роботи [2, с. 85].

Висновки. Формування науково-дослідницької культури майбутніх учителів під час навчання в закладах вищої педагогічної освіти є важливим завданням професійної підготовки студентів, оскільки сприяє розвитку мотивації до здійснення науково-дослідницької діяльності з учнями, забезпечує формування необхідних для такого виду діяльності теоретичних знань і розвиток практичних умінь, ознайомлює зі

шляхами, формами, методами і засобами здійснення науково-дослідницької діяльності з учнями, якій в сучасних закладах загальної середньої освіти приділяється велика увага.

Література

1. Артеменко О. В. Підготовка майбутніх учителів філологічних спеціальностей до науково-дослідницької діяльності : дис... канд. пед. наук : 13.00.04. Запоріжжя, 2017. 327 с.
2. Белітченко Д.М. Формування науково-дослідницької культури майбутніх учителів фізико-математичних дисциплін: дис.... доктора філософії: 011. Одеса, 2024. 252 с.
3. Горєлов В. О. Науково-дослідницька діяльність студентів у вищому навчальному закладі. *SumDU Repository : Home*. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/26332/1/Gorjelov%20.pdf;jsessionid=ED9AC1FF2455DD913941A30278973FDC> (дата звернення: 28.02.2025 р.).
4. Дмитришин О. Б. Формування культури науково-дослідницької діяльності у майбутнього педагога. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота»*. 2013. Вип. 27. С. 46-47.
5. Купчак С. Б. Особливості реалізації проектної технології навчання у початковій школі. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки : реалії та перспективи*, 2018. Вип. 63. С. 95–98.
6. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти». Наказ МОН України № 1225 від 29.08. 2024. URL:<https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity> (дата звернення: 28.02.2025 р.)
7. Радул В. В., Кравцов В. О., Михайліченко М. В. Основи професійного становлення особистості сучасного вчителя : навч. посіб. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2007. 252 с.

8. Рудницька О. П. Педагогіка загальна та мистецька : навч. посіб. Київ, 2002. 270 с.
9. Труфкіна М. Науково-дослідницька культура педагога як ціль сучасної освіти. URL : <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/921> (дата звернення: 28.02.2025).
10. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Кондор, 2011. 628 с.
11. Тушева В. В. Теоретико-методичні засади формування науково-дослідницької культури майбутнього вчителя в процесі професійної підготовки : монографія. Харків : Видавництво «Федорко», 2013. 428 с.
12. Ягоднікова В. В. Роль інноваційних технологій у формуванні науково-дослідницької культури майбутніх учителів. *Інноваційна педагогіка*, 2024. № 67. Т. 2. С. 237–240.

Бартенєва Ірина Олександрівна,
*кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри
педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К.Д.Ушинського»*

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ

Вступ. Необхідність формування педагогічної культури сучасного вчителя зумовлена стрімкими змінами в освітньому просторі, які вимагають від педагога постійного професійного розвитку та вдосконалення. В умовах реформування освітньої системи, впровадження нових педагогічних технологій та методик, педагогічна культура стає ключовим фактором, що визначає ефективність професійної діяльності вчителя та якість освітнього процесу в цілому.

Наукове видання

**МОДЕРНІЗАЦІЯ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В СУЧАСНИХ
ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник матеріалів
II Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Одеса, 20-21 лютого 2025 року

Редколегія: І.А.Княжева, Т.І.Койчева, Т.Ю. Осипова,
О. А. Галіцан, І.О. Бартенєва, О.П.Ноздрова, І.С.Артемьєва,
П.П.Кинєва.

Віддруковано з оригінал-макету
Підп. до друку 03.03.2025. Формат 60 \90\16
Папір офсетний. Друк різнографічний. Обсяг вид. арк. 1,5
Тираж 100 прим. Зак. №194
Віддруковано в копіривальному центрі «Магістр»
м.Одеса, вул.Мечнікова,36, тел. +38(063)890-82-36
Свідоцтво про реєстрацію №2670316784 від 30.12.2022 р.